

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ
“МЕҲНАТ ИҚТИСОДИЁТИ ВА АҲОЛИШУНОСЛИК”
КАФЕДРАСИ**

**ЖАҲОН МОЛИЯВИЙ - ИҚТИСОДИЙ
ИНҚИРОЗИ ШАРОИТИДА ЎЗБЕКИСТОН
ТАРАҚҚИЁТИ ВА ҲАЛҚ ФАРОВОНЛИГИНИ
ОШИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ**

*Республика илмий - амалий анжуман
тезислари тўплами*

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

**«МЕҲНАТ ИҚТИСОДИЁТИ ВА АҲОЛИШУНОСЛИК»
КАФЕДРАСИ**

**ЖАҲОН МОЛИЯВИЙ – ИҚТИСОДИЙ
ИНҚИРОЗИ ШАРОИТИДА ЎЗБЕКИСТОН
ТАРАҚҚИЁТИ ВА ХАЛҚ ФАРОВОНЛИГИНИ
ОШИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ**

*Республика илмий-амалий анжумани
МАЪРУЗА ТЕЗИСЛАРИ ТЎПЛАМИ*

2011 йил 18 май

*(Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг
20 йиллиги ва Тошкент давлат иқтисодиёт университетининг
80 йиллик юбилейига бағишланади)*

ТОШКЕНТ – 2011

Оилавий тадбиркорликни ривожлантириш - қишлоқ аҳолисининг моддий бойлигини ошириш асоси

Мамлакатда демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш ва фуқоролик жамиятини ривожлантириш концепциясида таъкидланганидек, бугунги кунда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик доирасини кенгайтириш учун оилавий бизнеснинг ташкилий–ҳуқуқий асосларини ишлаб чиқиш ва уларни амалиётга татбиқ этиш иқтисодий ислоҳотларини янада чуқурлаштиришнинг энг муҳим чора-тадбирларидан бири ҳисобланади.

Бозор иқтисодий муносабатларида “оилавий бизнес” ва “оилавий тадбиркорлик” тушунчалари бошқа иқтисодий категорияларга нисбатан кам қўлланилади.

Бизнингча, қишлоқ аҳолиси учун оилавий бизнесдан кўра оилавий тадбиркорлик кўпроқ ижтимоий-иқтисодий аҳамиятга эга. Чунки оилавий тадбиркорлик муайян қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқаришдан истеъмолчиларга етказишгача бўлган жараён маълум бир оила аъзолари томонидан амалга оширилади. Бу жараёнда маҳсулотларни етиштириш, сақлаш, қайта ишлаш, қадоқлаш, реклама қилиш, маркетинг тадқиқотини ўтказиш ва сотишдан тушган даромадларнинг аксарият қисми оиланинг моддий бойлигини оширишга олиб келади.

Тадқиқотларимизга кўра, оилавий тадбиркорликни самарали ривожлантириш учун қуйидаги шарт-шароитларни яратиш лозим:

- “Оилавий тадбиркорлик тўғрисида” Қонуни ишлаб чиқиш ва уни амалиётда қўллашнинг ташкилий, ҳуқуқий, иқтисодий ва ижтимоий механизмларини яратиш;

- оилавий тадбиркорликнинг ташкилий тузилмасига аниқлик киритиш, яъни унга оилавий корхона – юридик шахс мақомини бериш;

- оилавий тадбиркорликка солиқ юкининг оптимал чегарасини белгилаш;

- иқтисодий ва ҳуқуқий мустақиллигини кафолатлаш;

- моддий-техника ва инновацион-технологик базаларини яратишга кўмаклашиш;

- самарали ва янги техника ва технологиялардан фойдаланишни қўллаб-қувватлаш;

- оилавий бизнес-режалари, маркетинг дастурлари ва молиявий натижаларга асосан имтиёзли кредитларни тақдим этиш;

- фаолият кўрсатиш жараёнига аралашувни қонун асосида чеклаш;
- ҳар бир оилавий тадбиркорлик тизимининг этник, диний, ирқий ва миллий урф-одатлари ҳамда экспорт-импорт операцияларини эркин амалга оширишни таъминлаш;

- зарурат бўлганда хўжалик шартномалари асосида малака ошириш ва қайта тайёрлаш бўйича семинар-тренинглари оилавий тадбиркорлик объектларининг ўзида ва илғор тажриба участкаларида ташкил этиш ва бошқалар.

Юқорида қайд этилган шарт-шароитларни яратиш оилавий тадбиркорликни фақатгина самарали ривожланишини эмас, балки қишлоқ аҳолисининг қуйидаги йўналишларда моддий бойликларини оширишга олиб келади:

- қиймат ва натурал кўринишларидаги иш ҳақларининг икки ва ундан ортиқ ортиши;

- асосий ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш воситалари сифатини яхшилаш ва ҳосилдорлигининг кўпайиши;

- янги, самарали техника ва технологиялар базасини яратиш;

- экологик тоза ва сифатли қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва истеъмолчиларга етказиб беришда молиявий натижаларга кўра соф даромадларга эга бўлиши;

- оилавий ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилмалар объектларининг ривожланиши;

- молиявий-иқтисодий барқарорликнинг таъминланиши.

Бизнингча, оилавий тадбиркорликни ривожлантириш кўп жиҳатли ҳуқуқий, иқтисодий, ташкилий ва тарбиявий жараёнлар бўлгани учун оила сони 100 тадан ортиқ бўлган қишлоқ жойларда хўжалик ҳисобидаги илмий-маслаҳат марказларини ташкил этиш лозим. Уларни ташкил этишдан мақсад оилавий тадбиркорлик фаолияти бўйича ташкилий–ҳуқуқий, иқтисодий, агротехнологик, психологик ва бошқа маслаҳат ҳамда тавсияларни илмий асосланган ҳолда шакллантириш ва татбиқ этишдан иборат. Акс ҳолда, мазкур хусусий тадбиркорликнинг самарали йўналиши жиддий тўсиқларга учраб, аҳоли моддий бойлигини оширишнинг асосий манбалари бўлиш эҳтимоллиги пасайиб кетади.